MISTRA
SUSTAINABLE CONSUMPTION
FRÅN NISCH TILL MAINSTREAM

Ett forskningsprogram med akademi, näringsliv, offentlig sektor och organisationer i samverkan

Årsrapport 2019

Styrelseordföranden har ordet

Öka kunskapen, stimulera nya affärsmodeller och samverka

Vad vi lägger på tallriken och hur mycket matavfall vi bidrar med, hur vi reser och hur vi inreder hemma är några av de områden som är avgörande om vår konsumtion blir hållbar eller ej. Det är just dessa tre områden som forskningsprogrammet Mistra Sustainable Consumption fokuserar på. Nu är det halvtid i programmet och mycket har hänt.

Att konsumera hållbart kan vara att t.ex. äta mer vegetabilier och mer närproducerat naturbeteskött, att semestra hemma eller i närområdet och att åka tåg istället för att flyga. Att köpa begagnade möbler eller vårda och vara nöjd med den inredning som finns. Men hur blir detta något som vi alla kommer göra dagligdags och hur kommer företag att kunna leva vidare om vi minskar vår konsumtion? Hur kommer entreprenörer tänka och hur kommer affärsmodellerna se ut framöver? Det är frågor som behöver besvaras för att vi skall nå det globala målet nr 12 om hållbar konsumtion.

Men om vi nu alla minskar vårt köttätande – vad händer då med den biologiska mångfalden? En ny spännande affärsmodell som tagits fram inom programmet är ”fadder-får” som främjar både natur- och kulturvärden samt glesbygdens ekonomi samtidigt. Affärsmodellen går ut på att ekonomiskt stötta lantbrukare som låter får eller kor helt leva av bete på sommaren och som aldrig slaktas utan kan leva sina liv tills de tar slut precis som våra hundar och katter. Dessa djur ges skydd och mat och behöver aldrig köras till ett slakteri utan får somna in när det är dags. Enligt beräkningarna skulle en "beteskvot" för ett får kosta ungefär 650 kronor per person och år. Genom att betala en ”beteskvot” så kan även vi som inte äter kött bidra till att gynna både öppna landskap och biologisk mångfald.

Inredningstrenderna går i allt snabbare cykler och konsumtionen av just heminredning är den som ökar allra mest i Sverige. Under året har vi haft ett spännande seminarium om "Influencers roll i omställningen till hållbar inredning". En influencer har stor påverkan på sina följare och deras konsumtionsbeteenden. Kan man som influencer påverka sina följare att konsumera mindre och mer hållbart? Vad innebär det? Och vilket ansvar har influencers?

Kan resandet göras mer hållbart utan att det påverkar vårt kunskapsutbyte? Ett exempel är att använda digitala möjligheter. Forskningsprogrammet har under 2019 tagit initiativ till att anordna en hub i Stockholm till en stor internationell konferens som äger rum i Boston i sommar. Denna hub möjliggör för deltagare från Norden och andra närområden att delta i konferensen via digitala hjälpmedel utan att åka till Boston. Detta initiativ är en viktig förebild som många aktörer kan ta efter.

Men samtidigt behöver man fråga sig vad det innebär om "det nya normala" blir att resa mindre eller kortare sträckor, handla begagnat och vårda det befintliga. Hur kommer företag att kunna leva vidare om konsumtionen minskar? Hur kommer entreprenörer tänka och hur kommer affärsmodellerna se ut framöver? Det är frågor som behöver besvaras för att ni skall nå det globala målet nr 12 om hållbar konsumtion.

Annika Helker Lundström, styrelseordförande Mistra Sustainable Consumption

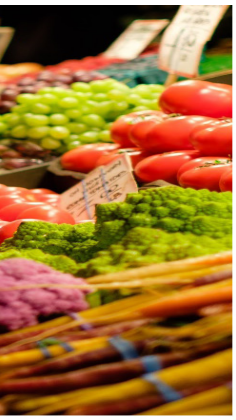

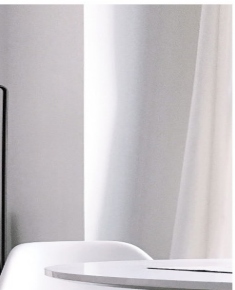

Innehållsförteckning

Styrelseordföranden har ordet 2
1. Programledningens reflektion över det första året 6
2. Mistra Sustainable Consumption - från nisch till mainstream? 8
3. Illustration över programupplägg 9
4. Programmets samhällspartner 10
5. Styrelsen 11
6. Arbetspaketen
    6.1 Kartläggning av potentiellt hållbara konsumtionspraktiker 12
    6.2 Analys av potentialer och konsekvenser av förändrande konsumtionspraktiker 13
    6.3 Medborgar-konsumenter och civilsamhälle 13
    6.4 Innovativa affärsmodeller 14
    6.5 Styrmedel för hållbar konsumtion 14
    6.6 Syntes och färdplaner 15
7. Hållbar uppskalning av nischpraktiker - är det möjligt? 16
8. Vad händer i arbetspaket 2? 18
9. Exempel på samarbeten mellan forskare och samhällspartner 20
10. Exempel på hur vi har synts utåt 22
11. Höjdpunkter från 2019 24
12. Internationella referensgruppen 26
13. Programkontor 28
14. Programmets konsumtionsmål 29
15. Ekonomisk redovisning 30
16. Publikationer 31
17. Mediamedverkan 32
18. Extern representation 34
19. Vi blickar framåt - vad är på gång? 36

Arbetet med denna årsrapport har koordinerats och genomförts av Tove Björklund och Marta Marko-Tisch, KTH. Därutöver har alla medverkande i programmet bidragit med olika delar och inspel.

Programledningens reflektion över året

Nu när detta forskningsprogram pågått i drygt två år och vi är halvvägs i den första programperioden börjar vi se konkreta resultat – flera publikationer har kommit ut, samarbeten börjar ta form, doktoranderna inom programmet börjar bli klara med sina första artiklar, en licentiatavhandling har presenterats och vi har på olika sätt medverkat i det offentliga samtalet kring hållbar konsumtion.

2019 har delvis präglats av hoppfullhet, genom de konstruktiva förhållningsätt och den kreativitet vi mötts av när vi jobbat ihop med alla forskare och partners i programmet. Det finns också hopp i samhället i stort, framför allt genom kraften hos alla de strejkande skolungdomarna med Greta Thunberg i spetsen. Klimatstrejkerna i Sverige och i världen synliggör hur allt fler blir engagerade och visar sin förändringsvilja – vilket skapar möjligheter för en mer kraftfull omställningspolitik.

"Vi ser normförändringar inom en del områden – under 2019 har intresset för tågresor och tågsemestrande ökat markant och inte bara bland specialintresserade."

Samtidigt har 2019 också präglats av uppgivenhet, eller klimatsorg som en del kallar det, då vi redan ser så många negativa konsekvenser av klimatförändringar världen över och för lite konkret förändring vad gäller förutsättningar för att leva hållbart. Samtidigt ser vi normförändringar inom en del områden – under 2019 har intresset för tågresor och tågsemestrande ökat markant och inte bara bland specialintresserade. I de stora dagstidningarnas resebilagor anges tåg som den första resvägen till destinationer i Europa, det finns politiska beslut om att förbättra tågförbindelser till kontinenten och flyget har de facto tappat resenärer i Sverige. Här har forskare i programmet bidragit till den offentliga debatten med kunskap om hur semestrandet kan bli mer hållbarhet.

Under 2019 har vi inom programmet fokuserat på möjligheter och miljökonsekvenser i nuet. Vi har till exempel kartlagt affärsmodeller och möjliga styrmedel för hållbar konsumtion. Vi har också gjort miljöanalyser av potentiellt hållbara praktiker, och vi har undersökt hur civilsamhällets organisationer kan arbeta med hållbar konsumtion. Vi har också arbetat med att utveckla samarbeten mellan forskare och samhällspartner. Under 2020 kommer vi att lägga mer fokus på möjliga lösningar.

Alla dessa aktiviteter kan bidra till mer kunskap om hur hållbar konsumtion kan främjas. Många miljöforskare menar idag att det blir svårt eller närmast omöjligt att uppnå 1.5 graders målet, men det betyder inte att loppet är kört, tvärtom desto viktigare att arbeta för att förhindra ytterligare temperaturhöjningar och visa att omställning ibland kan gå lättare än vad man tror.

Karin Bradley & Åsa Svenfelt,
programchefer, KTH

Mistra Sustainable Consumption - från nisch till mainstream

Mistra Sustainable Consumption är ett forskningsprogram som syftar till att stimulera en övergång till mer hållbar konsumtion i Sverige såväl som internationellt genom att bidra med ökad kunskap om hur konsumtion som idag sker inom begränsade nischer kan skalas upp och bli del av mittfåran. Fokus är på områdena mat, semestrande och heminredning. Programmet kommer att utveckla färdplaner för hur näringsliv, politiker, beslutsfattare, civilsamhället och medborgare/konsumenter kan verka för att bidra till mer hållbar konsumtion. Programmet är indelat i sex olika arbetspaket som beskrivs på sidorna 11-14.

Det vetenskapliga bidraget är fördjupad kunskap om hur och under vilka förutsättningar hållbara konsumtionspraktiker kan skalas upp och omställningen accelereras. Programmet kommer att utforska tre typer av strategier som i tidigare forskning pekats ut som centrala för att möjliggöra hållbar konsumtion: a) att dela på varor och tjänster; b) att minska konsumtionsvolymen av varor och tjänster, samt c) övergång till mer resurseffektiva produkter och tjänster.

Resultaten levereras i form av vetenskapliga såväl som populär-vetenskapliga publikationer, färdplaner, policy briefs och workshops för samskapande. Eftersom programmet är ett samarbete mellan akademi och samhällspartners kommer resultaten även innefatta verkliga experiment och förändringsprojekt som våra partners ansvarar för.

Visionen är att programmet bidragit avsevärt till att hållbara konsumtionspraktiker blivit allmänt utbredda i Sverige till år 2030. Denna omställning ska också ha bidragit till ökad livskvalitet och rättvisa.

Programmets mål är att

- Utforska, prova och bidra till att möjliggöra lösningar och strategier för hållbara konsumtionspraktiker
- Lära av, samarbeta med och bidra till internationell forskning och utveckling om hållbara konsumtionspraktiker
- Delta i och initiera både virtuella och fysiska fora för dialog och utforskande av lösningar tillsammans med olika samhällsaktörer

Forskningspartners

KTH VETENSKAP OCH KONST

LUNDS UNIVERSITET

CHALMERS

GÖTEBORGS UNIVERSITET

SVERIGES LANTBRUKSUNIVERSITET SLU

LULEÅ TEKNISKA UNIVERSITET

KAROLINSKA INSTITUTET ANNO 1810 Karolinska Institutet

SCB

Illustration över programupplägg

Arbetspaket 1 kartlägger hur befintliga konsumtionsvanor inom mat, semester och heminredning kan vara hållbara.

MAT

SEMESTER

HEMINREDNING

Arbetspaket 2 undersöker vad det skulle innebära om konsumtionsvanorna blir mer utbredda. Vad skulle det innebära för klimatet och användningen av naturresurser? Hur kan det påverka folkhälsan och våra liv?

MILJÖN

FOLKHÄLSA

Arbetspaket 3-5 tar reda på vilken roll företag, medborgare och politiker har när det gäller att bidra till hållbar konsumtion. Hur förändrar vi vårt beteende? Hur får vi ihop politiska beslut med affärsmodeller och kundernas önskemål?

MEDBORGARE

FÖRETAG

POLITIKER

Arbetspaket 6 utvecklar planer för omställning tillsammans med företag, myndigheter och organisationer för vad som behöver göras, vem som ska göra det och när.

Programmets samhällspartners

I programmet deltar samhällspartner från näringsliv, offentlig sektor och civilsamhällets organisationer. Dessa är stora såväl som små företag som arbetar med mat, semestrande och/eller heminredning, och offentliga aktörer från nationell, regional och kommunal nivå samt nationella intresseorganisationer.

Styrelsen

Programmet har en extern styrelse som har det övergripande ansvaret för programmets inriktning, kvalitet och ekonomi. Styrelsen ska också verka för att forskningsresultaten kommuniceras och nyttiggörs.

Ordförande: **Annika Helker Lundström**. Tidigare utsedd av regeringen som nationell miljömålssamordnare för näringslivet. Även ordförande för IVL Svenska Miljöinstitutet och ordförande för Återvinningsindustrierna.

Jan Bertoft, generalsekreterare för Sveriges Konsumenter och styrelsemedlem i BEUC – The Euroean Consumer Organisation, med medlemsorganisationer i 32 länder. Bertoft har arbetat länge med konsumentfrågor bland annat som pressekreterare på Konsumentverket och chefredaktör för konsumentmagasinet Råd & Rön.

Göran Finnveden är vicerektor för hållbar utveckling och professor i Miljöstrategisk analys på KTH. Finnveden har lång erfarenhet av att leda stora forskningsprogram och projekt inom området hållbarhet.

Maria Sandow är näringspolitisk expert inom hållbarhetsfrågor på Svensk Handel. Hon har arbetat på Svensk Handel i många år med fokus bland annat på internationell handel och konsumentfrågor. Hon är också chef för Svensk Handel Stil, som är ett branschkansli för skor, mode och textilier.

Robert Höglund, initiativtagare och samordnare för Klimatmålsinitiativet, ett nätverk med 22 svenska aktörer som vill se ett miljömål för minskade klimatutsläpp från konsumtion. Höglund arbetar som kommunikationschef på svenska Oxfam.

Malin Lindgren, programansvarig och kommunikationsansvarig på Mistra. Adjungerad till styrelsen som representant för Mistra.

Programmets arbetspaket

Programmet består av sex arbetspaket (work packages, WP) som bygger på varandra. Resultaten levereras i form av vetenskapliga publikationer, populärvetenskapliga publikationer, roadmaps, policy briefs, externa seminarier och workshops. Eftersom programmet är ett samarbete mellan akademi och samhällspartners kommer resultaten även innefatta verkliga experiment och förändringsprojekt

1 Kartläggning av potentiellt hållbara konsumtionspraktiker

Ansvarig arbetspaket 1

Karin Bradley
Programchef,
Universitetslektor,
Institutionen för samhällsplanering och miljö, KTH, Stockholm

Det första arbetspaketet utgjordes huvudsakligen av en bred kartläggning av vad hållbar konsumtion kan betyda idag. Genom workshops med alla forskare och partners, litteraturgenomgång samt en webbenkät som spridits i olika externa fora har ca 700 exempel på hållbar konsumtion inom områdena mat, semester och heminredning samlats in. Dessa exempel har sedan sorterats och grupperats. I mars 2019 publicerades de tre rapporterna: Att äta hållbart?, Att semestra hållbart? och Att inreda hållbart? där tematiska kluster inom de tre områdena presenteras. Här presenteras också en typologi över hållbar konsumtion utifrån olika faser – köpfasen, användningsfasen och skapandefasen.

De tre rapporterna handlar om uppfattningar om vad hållbar konsumtion kan vara, men gör inte anspråk på att bedöma effekterna av olika konsumtionspraktiker. Arbetspaketet har också innefattat att utforska visioner om hållbar konsumtion från olika samhällsgrupper. Under 2019 har vi också föreläst om hållbar konsumtion i olika externa sammanhang och medverkat i webbinarier som arrangerats av Konsumentverket.

Medverkande forskare: David Andersson (GU), Erik André (Göteborgs stad), Noha Baraka Wadha (KTH), Karin Bradley (KTH), Miriam Börjesson Rivera (KTH), Annika Carlsson-Kanyama (KTH), Anna Elofsson (Chalmers), Anneli Kamb (Chalmers - KTH), Mikael Klintman (LU), Jörgen Larsson (Chalmers), Matthias Lehner (LU), Oksana Mont (LU), Jonas Nässén (Chalmers), Vishal Parekh (KTH), Ola Persson (KTH), Heather Schoonover (LU). Åsa Svenfelt (KTH). Maria Thorson (Chalmers).

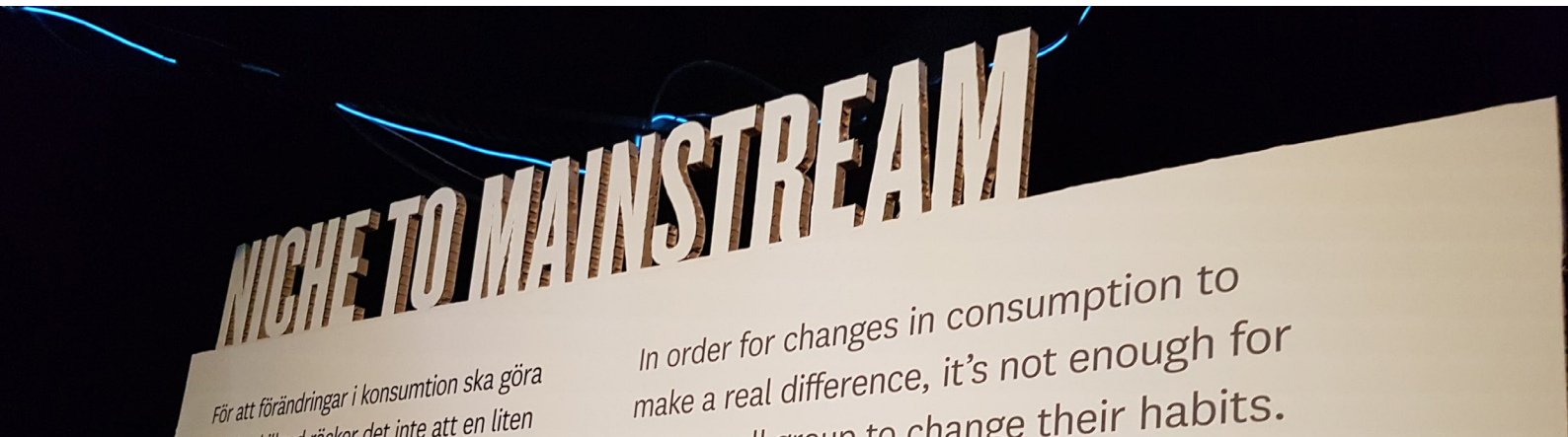

2 Analys av potentialer och konsekvenser av förändrande konsumtionspraktiker

Ansvariga arbetspaket 2

Annika Carlsson Kanyama
Docent, Avdelningen för strategiska hållbarhetsstudier, KTH, Stockholm

Jonas Nässén
Docent, Institutionen för rymd-, geo- och miljövetenskap. Chalmers Tekniska högskola. Göteborg

I det inledande arbetspaketet samlades uppfattningar om vad hållbar konsumtion kan vara in. I arbetspaket 2 undersöks effekterna av olika sätt att konsumera för att bedöma vilka sätt som är mer eller mindre hållbara. Det handlar om att identifiera vilka av konsumtionsexemplen som faktiskt är mindre belastande för klimat, mark och vattenförbrukning, samt för folkhälsa, även om de skalas upp och så kallade "rekyleffekter" beaktas (d.v.s. vad konsumenter gör med eventuellt frigjorda resurser). Ett exempel kan vara om en övergång till vegansk mat förutom ett minskat klimatavtryck också innebär minskade matutgifter som kan användas för annan konsumtion och därmed indirekta utsläpp. Forskargruppen kommer även att arbeta med nationalekonomiska perspektiv på förändrade konsumtionsmönster. Under 2019 genomfördes t.ex. analyser av växthusgasutsläpp, mark- och vattenanvändning för 218 olika konsumtionskategorier (Kanyama et al 2019).

Medverkande forskare: David Andersson (Chalmers/GU), Annika Carlsson-Kanyama (KTH), Hanna Eggestrand (KTH), Liselotte Schäfer Elinder (KI), Anna Elofsson (Chalmers), Rob Hart (SLU), Raul Lopez Losada (KTH), Jonas Nässén (Chalmers), Åsa Svenfelt (KTH), Maria Thorson (Chalmers).

3 Medborgar-konsumenter och civilsamhälle

Ansvarig arbetspaket 3

Mikael Klintman
Professor, Sociologiska institutionen, Lunds universitet, Lund

Under det här året har arbetet i arbetspaket 3 om medborgar- och konsumentrollen i hög grad handlat om att samla in och analysera data som rör allmänhetens förutsättningar och hinder för att ingå i gemensamma ansträngningar med företag, frivilligorganisationer och myndigheter i processen från nisch till mainstream. Undersökningsområdena handlar främst om 1) konsumenters möjligheter att styra om delar av sin konsumtion med hjälp av återförsäljares cirkulära företagsmodeller (t ex leasing); 2) hur ny informationsteknologi för att beräkna egna utsläpp från konsumtion ska kunna engagera allmänheten att minska utsläppen; 3) initiativ från frivilligorganisationer och kommun syftandes till medborgarnas dagliga aktiviteter för att modifiera eller reducera sin konsumtion.

Medverkande forskare: David Andersson (Chalmers/GU), Erik André (Göteborgs stad), Karin Bradley (KTH), Mikael Klintman (LU), Jörgen Larsson (Chalmers). Vishal Parekh (KTH). Ola Persson (KTH). Heather Schoonover (LU). Maria Thorson (Chalmers)

4 Innovativa affärsmodeller

Ansvariga arbetspaket 4

Oksana Mont
Professor,
Internationella Miljöinstitutet, Lunds universitet, Lund

Matthias Lehner
PostDoc,
Internationella Miljöinstitutet, Lunds universitet, Lund

I arbetspaket 4 har vi under 2019 fortsatt att studera affärsmodeller för hållbar konsumtion och fördjupa vår förståelse för drivkrafter och hinder. Några av de mest lovande affärsmodellerna för hållbar konsumtion som står i fokus är affärsmodeller baserade på 1) tillräcklighet, 2) tillgång snarare än ägande (såsom leasing, delning och uthyrning), och 3) cirkuläritet med olika resurseffektivitetsstrategier, exempelvis återanvändning, renovering och upcycling, återtillverkning och återvinning.

Vi har jobbat tillsammans med Oatly och undersökt huruvida ersättning av animaliska varor med växtbaserade produkter kan betraktas som en tillräcklighetsstrategi. Vi har fortsatt vårt samarbete med IKEA, Max Burgers, Svenska Turistföreningen, Västra Götalandsregion, Turistrådet Västsverige med flera.

Medverkande forskare: Erik André (Göteborgs stad), Karin Bradley (KTH), Annika Carlsson-Kanyama (KTH), Anna Elofsson (Chalmers), Matthias Lehner (LU), Oksana Mont (LU), Vishal Parekh (KTH), Ola Persson (KTH), Heather Schoonover (LU), Åsa Svenfelt (KTH), Maria Thorson (Chalmers).

5 Styrmedel för hållbar konsumtion

Ansvarig arbetspaket 5

Jörgen Larsson
Forskare, Institutionen för rymd-, geo- och miljövetenskap. Chalmers Tekniska högskola. Göteborg

Politiska styrmedel som premierar och stimulerar övergången till mer hållbar konsumtion analyseras. En del i arbetet är att identifiera potentiella styrmedel som skulle kunna bidra till att hållbara konsumtionspraktiker blir mer etablerade och mer attraktiva i relation till dagens dominerande mindre hållbara praktiker. Dessa styrmedel analyseras därefter bland annat avseende acceptans hos allmänhet och praktisk genomförbarhet. Styrmedel som är specifikt inriktade på mat-, inredning- och semestrande, samt generella styrmedel, analyseras.

Medverkande forskare: Erik André(Göteborgs stad), Karin Bradley (KTH), Anna Elofsson (Chalmers), Rob Hart (SLU), Jörgen Larsson (Chalmers). Simon Matti (LTH). Jonas Nässén (Chalmers). Vishal Parekh (KTH).Ola Persson (KTH). Åsa Svenfelt (KTH). Åsa Svenfelt (KTH)

6 Syntes och färdplaner

Ansvarig arbetspaket 6

Åsa Svenfelt
Programchef och Docent, Avdelningen för strategiska hållbarhetsstudier, KTH, Stockholm

De flesta av programmets forskare och partners kommer att medverka i arbetspaket 6, som avslutar programperiod 1. Arbetspaketet syftar till att syntetisera den kunskap som tagits fram i arbetspaket 1-5 och baserat på den och annan forskning ta fram färdplaner mot framtider då hållbara konsumtionspraktiker är mainstream i Sverige. Färdplanerna ska tas fram i en programgemensam process under 2021 och ska innehålla förslag på förändringar som behöver ske, åtgärder och styrmedel som kan fungera i olika omvärldsutvecklingar, och även identifiera vilka aktörer som kan verka för att genomföra åtgärder. Tanken är att färdplanerna ska kunna utgöra beslutsunderlag i processer inom t.ex. politik och näringsliv, för att möjliggöra omställning till hållbar konsumtion.

Medverkande forskare: David Andersson (Chalmers/GU), Erik André (Göteborgs stad), Karin Bradley (KTH), Hanna Eggestrand(KTH), John Holmberg (Chalmers), Mikael Klintman (LU), Jörgen Larsson (Chalmers), Matthias Lehner (LU), Oksana Mont (LU), Jonas Nässén (Chalmers), Vishal Parekh (KTH), Ola Persson (KTH), Åsa Svenfelt (KTH

Uppskalning av hållbara nischpraktiker – vad blir miljöeffekterna?

Under 2019 har arbete pågått med att beräkna miljöpåverkan från ett antal potentiellt hållbara konsumtionspraktiker, t.ex. tågsemestrande, att handla möbler second hand och att äta mer växtbaserad kost. Annika Carlsson-Kanyama, en av programmets forskare, har tillsammans med ett europeiskt forskarteam tagit fram siffror på olika matvaror, produkter och tjänsters samlade miljöpåverkan per kilo och inköpsvärde i kronor.

I deras rapport listas 218 aktuella varor och tjänster från svenska aktörer och hur mycket växthusgaser, vatten och mark som de tar i anspråk. Teamet har samlat information som omfattar hela produkternas och tjänsternas livscykel, från att de produceras till att de blir avfall. De valdes ut antingen för att de redan konsumeras av många svenska konsumenter idag eller för att de finns tillgängliga i handeln och kan konsumeras i stor utsträckning.

Resultaten finns tillgängliga som koldioxidekvivalenter, markanvändning och vattenanvändning per kg och per SEK. I rapporten finns även en förklaring av hur programvaran som de använt (EAP) fungerar, samt en beskrivning av var data för databasuppdateringen och analyserna kommer från. Du kan läsa rapporten i sin helhet här.

Den tredje december 2019 anordnades ett öppet seminarium ("Uppskalning avhållbara nisch-praktiker. Vad blir miljöeffekterna?") för att sprida och diskutera resultaten. Annika Carlsson Kanyama presenterade forskningsstudien och därefter hölls ett panelsamtal tillsammans med Johanna Sandahl (ordförande i Naturskyddsföreningen), Mats Björsell(miljöekonom på Naturvårdsverket), och Emelie Hansson (hållbarhetsstrateg CR-strategi & -utveckling på ICA). Samtalet leddes av Fredrik Moberg, som är chef för miljöorganisationen Albaeco samt forskare och kommunikationsrådgivare på Stockholm Resilience Centre vid Stockholms universitet.

Samtalet handlade bland annat om hur resultaten kan och borde användas, både i fortsatt forskning, politik och bland andra aktörer och beslutsfattare. Diskussionerna berörde även frågor om dagens trender samt om hur mer radikala förändringar av konsumtionen kan få

Hallå där Annika Carlsson Kanyama!

Vad tycker du själv är intressant med studien?

Framförallt att vi fick till en total utsläppsprofil som matchar data som SCB har tagit fram. Vi har använt andra metoder men kommit fram till liknande resultat och det gör resultaten lite mer tillförlitliga.

Var det något som förvånade dig med studien?

Ja, t.ex. resultaten av våra beräkningar på högt processade vegetariska matprodukter, som uppskattningsvis skulle kunnat ha högre klimatbelastning på grund av en längre produktionskedja med flera förädlingsled. Dessa produkter visade sig dock ligga väldigt lågt i mängd växthusgasutsläpp i jämförelse med alla animaliska livsmedel.

Vad är nytt i forskningen?

Framförallt är det resultaten som visar de sammantagna effekterna av en omställning till olika nischpraktiker, dvs när man ändrar en del av våra konsumtionsmönster men behåller andra delar av konsumtionen intakta och samtidigt behåller samma utgiftsnivå. Det vi kunde se var att om vi skiftar till att använda en större del nischpraktiker så ger det en positiv effekt på vår totala konsumtion, t.ex. ca 37% minskning av växthusgasutsläpp.

Detta visar även att det finns en potential i de nischpraktiker vi analyserat och då vi enbart har studerat produkter som finns tillgängliga i handeln idag så är det en förändring man kan göra på direkten. Detta betyder att det går att få en direkt och stor effekt utan att ändra allt i våra konsumtionsmönster, en stor del av konsumtionen behölls som sagt intakt, t.ex. i stort sett all mat utom kött och mejeriprodukter.

Hur tycker du att vi ska använda forskningen framöver?

Jag tycker att det är viktigt att sätta fokus på att undvika de högintensiva produkterna och att förklara sambandet mellan produkt och växthusgasintensitet. Man kan även använda

> det går att få en direkt och stor effekt utan att ändra allt i våra konsumtionsmönster

växthusgasintensiteten för att göra sin egen utsläppsprofil (både som privatperson eller som en organisation). Detta går att göra via andra existerande digitala verktyg (t.ex. Svalna) men de saknar vår detaljerade nivå på data som vi har tagit fram för t.ex. olika matgrupper.

Det går dessutom att tillägga att det inte är lätt att få reda på vad olika produkter innehåller. Vi har haft mycket kontakt med kundtjänster och produktansvariga på olika företag och en del företag var till och med tvungna att kontakta sina underleverantörer för att ta fram den information vi behövde. Så metoden är tidskrävande. Därför ser jag att det bara är positivt om fler kan ta del av vår data och våra beräkningar!

Vad händer i arbetspaket 2?

Under 2019 har fokus legat på arbetspaket två, där medarbetare från Karolinska Institutet (KI), Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Statistiska Centralbyrån (SCB), Göteborgs Universitet (GU) och Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) har studerat och analyserat potentialer och konsekvenser av förändrade konsumtionspraktiker. Nedan beskriver några av medarbetarna från de olika organisationerna vad de gjort och planerat för under det gångna året.

Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Rob Hart

Rob

Vi kommer att analysera konsekvenserna för ekonomin som helhet av en övergång till hållbara konsumtionspraktiker. Vi testar om sådana konsumtionspraktiker - med drastiskt lägre miljöpåverkan - kan integreras i en hållbar ekonomisk modell med sunda offentliga finanser och fortsatta kvalitetsförbättringar inom sjukvården och utbildningsväsendet, samt framförallt större välbefinnande. För att göra detta kombinerar vi element från tidigare forskning om vad som motiverar folk att jobba – är det konsumtionen i sig, eller är det jakten på status? – med forskning om inkomstens betydelse för hållbarheten i konsumtionen. Fokus är att förklara skillnader mellan länder som ett resultat av skillnader i politik och preferenser, eller andra faktorer, t.ex. geografiska.

Karolinska Institutet (KI), Liselotte Schäfer Elinder & Emma Patterson

Liselotte

Emma

I juni 2019 besökte vi forskare på London School of Hygiene and Tropical Medicine för att lära oss om deras metod för att göra hälsokonsekvensanalyser av ändrade matvanor från dagens kost till mer klimatsmarta matvanor. Deras metod kommer att appliceras på data från den nationella undersökningen “Riksmaten vuxna” från 2010 i kombination med livslängdstabeller från Statistiska Centralbyrån och riskestimat från Global Burden of Disease studien. Analysen genomförs våren 2020. Vi har även påbörjat analys av datasetet ”Vegobarometern” som vi har köpt av Axfood.

Statistiska Centralbyrån (SCB), Nils Brown, Mårten Berglund, Viveka Palm

Nils

Viveka

Mårten

År 2019 har vi på SCB använt den senaste versionen av PRINCE-modellen för konsumtionsbaserad hållbarhetsbedömning för att beräkna miljöeffekter. De miljöeffekter som är i fokus är klimatpåverkan, markanvändning, vattenanvändning och användning av giftiga kemikalier. Även ekonomiska aspekter som arbetstimmar , mervärde och sysselsättningsgrad ingår i denna data. Under 2020 kommer vi att använda dessa data för att beräkna effekter utomlands om nischpraktiker skalas upp.

Kungliga Tekniska Högskolan (KTH), Hanna Eggestrand

Hanna

Under 2019 har Hanna Eggestrand, tillsammans med Åsa Svenfelt, undersökt vilka rekyleffekter som skulle kunna uppkomma om nischade konsumtionspraktiker blir mainstream. - Vi har intervjuat personer som är engagerade i några av de konsumtionspraktiker som identifierades i WP1, och har försökt förstå hur deras hushåll spenderar sina pengar och sin tid. Till vår hjälp har vi haft en illustration av hur mycket pengar ett genomsnittligt hushåll lägger på olika typer av konsumtion, och intervjupersonerna har fått utgå ifrån detta när de resonerat kring sina egna hushållsutgifter. Informationen de gett oss hjälper oss att göra antaganden och beräkna vilken miljöpåverkan det skulle kunna bli om många började agera på liknande sätt.

Exempel på samarbete mellan forskare och samhällspartner

Världskulturmuseet som rekryteringsbas för intervjupersoner

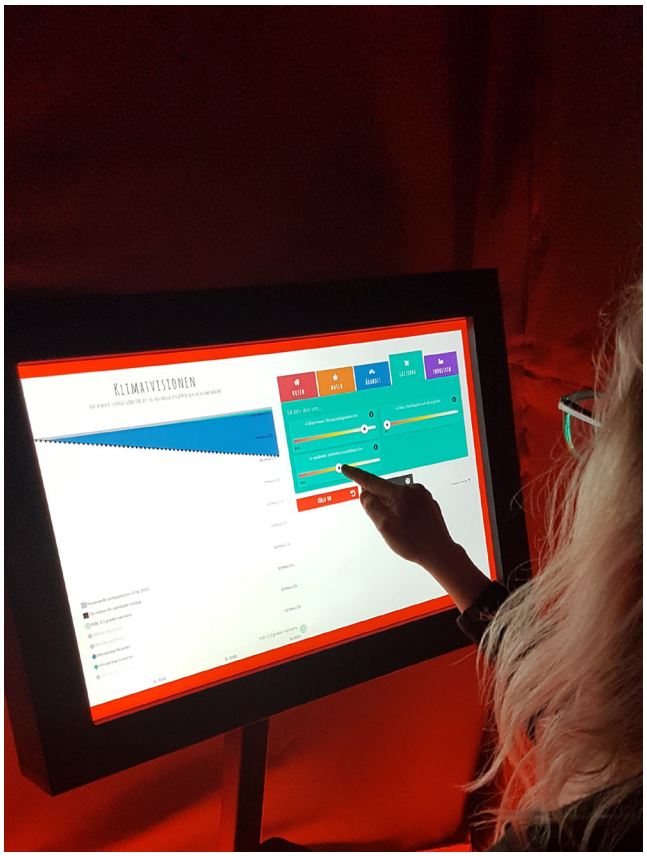

I samband med utställningen "Human Nature" på Världskulturmuseet i Göteborg, som Mistra Sustainable Consumption bidragit till, kunde besökarna svara på enkätfrågor om konsumtion. Om de därtill skulle kunna tänka sig att besvara ytterligare frågor och bidra till forskningen vid ett senare tillfälle kunde de även lämna sin e-postadress.

Under 2019 användes dessa kontaktuppgifter för att rekrytera intervjupersoner. En förfrågan mejlades ut till flera av de personer som hade svarat att de är engagerade i någon av nischpraktikerna som presenterades i enkäten, och flera ställde upp på en intervju för att berätta mer om vad nischpraktiken innebär för dem och hur deras hushållsekonomi påverkas (t.ex. hur mycket pengar de spenderar på olika typer av konsumtion).

Genom samarbetet med Världskulturmuseet kunde forskarna samla in underlag för en studie om möjliga miljöeffekter från uppskalning av nischpraktiker.

Tre workshops för samarbete mellan forskare och samhällspartners

Under våren 2019 möttes programmets samhällspartners och forskare för att identifiera och diskutera potentiella samarbeten, samt för att matcha behov och kompetenser med varandra.

Tre workshops hölls, en för varje fokusområde inom programmet (mat, inredning och semestrande) där deltagarna fick presentera sina idéer, behov och önskemål om samarbeten. Det handlade om samarbeten kopplade till civilsamhälle, affärsmodeller och policy.

Webbinarium: Vad är hållbar konsumtion och hur kan det bli mainstream?

Tillsammans med Konsumentverkets "Forum för miljösmart konsumtion" arrangerade Mistra Sustainable Consumption ett webbinarium för att kommunicera resultaten från den kartläggning som gjorts av potentiellt hållbara konsumtionspraktiker.

Under webbinariet presenterade programmets forskare Matthias Lehner, Vishal Parekh och Maria Thorson kartläggningen av hållbar konsumtion inom mat, semestrande och heminredning, samt diskuterade frågor som t.ex. vilka faktorer, förutsättningar och sociala normer som påverkar vad vi konsumerar?

Under webbinariet diskuterades även vilka av exemplen som har en realistisk potential att lyckas och vad som står i vägen för att de ska gå "från nisch till mainstream". Du kan läsa mer och titta på webbinariet här

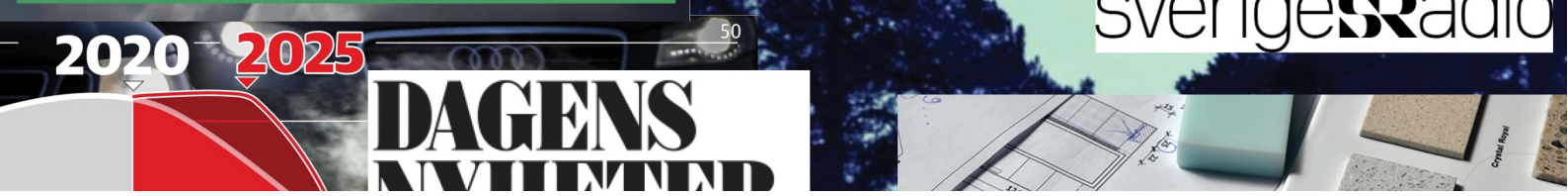

Mistra Sustainable Consumption i samhällsdebatten

Under 2019 har flera budskap om hållbar utveckling dominerat i media, t.ex. hur vi ska lösa klimatkrisen och vilka satsningar och lösningar som behövs för en snabb och hållbar omställning. Klimatstrejker och manifestationer har avlöst varandra under året och vi har hört nya uttryck som "Greta-effekt" och "Flygfritt 2019" - där forskningen har varit ett viktigt underlag. Forskare från Mistra Sustainable Consumption har deltagit aktivt i samhällsdebatten och har bidragit med de senaste forskningsrönen samt reflektioner om vad och hur vi behöver agera för en omställning.

Vi har bland annat kunnat höra och läsa kommentarer om "prylarna" och effekterna av vårt sätt att konsumera i bland annat en debattartikel i Svenska Dagbladet där Oksana Mont (m.fl.) lyfter frågan om det stora prylsvinnet av elektronik inom den offentliga sektorn. Vi kunde även höra Åsa Callmer berätta om tillräcklighet kopplat till våra behov och hur vi konsumerar i Sveriges Radios nya satsning "Prylarnas pris" (avsnitt 7 - Är det dags att prylbanta?).

I en DN-artikel ("Ny satsning för att lösa krisen: Moderna kollektiv") kommenterar Mikael Klintman potentialen för det moderna kollektivet, som snart är en kommersiell verklighet med flera intresserade bostadsbolag och bolag inom detaljhandeln (t.ex. IKEA). Intresset för kollektivt boende handlar framförallt om att hitta lösningar som bidrar till att lösa bostadskrisen, men det bidrar indirekt till samägande och delad användning av flera olika produkter och tjänster (t.ex. inredning till kök och andra gemensamma ytor).

Stadsmusikfestivalen "Way out west" är omtalad för sina försök att skapa mer hållbara festivalupplevelser genom att t.ex. bli mjölk- och köttfria samt genom att ta bort all engångsplast. Under 2019 har David Andersson hjälpt festivalarrangören att beräkna deras totala klimatavtryck då de vill bli klimattransparanta. David konstaterade i tidningen Syre att resultatet för 2018 års festival landade på ca 13,8 kg koldioxidekvivalenter (CO_2e) per festivalpass, vilket motsvarar ungefär en stor bit nötkött. Den största utsläppskällan var artisters och personals flygresor. Flyget är något som debatterades frekvent under 2019, och Dagens Nyheter har gjort en filmatisering av Jörgen Larssons och Anneli Kambs rapport "Klimatpåverkan från svenska befolkningens flygresor 1990-2017", som undersöker om flyget kan bli miljövänligt. Jörgen har kommunicerat resultaten i många olika medier, och poängterat att flygresandet ökar snabbare än effektiviseringarna, att det inte räcker att byta bränsle om klimatmålen ska nås, samt att det krävs att vi flyger mindre.

Några höjdpunkter från 2019

Anna Elofssons licentiat om styrmedel för flyget

Anna Elofsson

Den 19 december 2019 höll Anna Elofsson sitt licentiatseminarium där Dr. Åsa Persson, vice VD på SEI (Stockholm Environmental Institute), var seminariets diskussionsledare. Annas forskning fokuserar på klimatpolitiska styrmedel på olika nivåer (lokal, nationell, multinationell (EU) och/eller global) som riktar sig till luftfartssektorn. Flyg står i dag för cirka 2,4 procent av de globala koldioxidutsläppen från användning av fossilt bränsle och förutspås öka. Syftet med forskningen är att stärka kunskapen om klimatpolitiska styrmedel för luftfartssektorn och därigenom bidra till en mer informerad policyprocess.

Resultaten visar t.ex. att åtgärder för att minska flygets utsläpp vidtas på alla geografiska nivåer. På lokal nivå tar en överraskande stor andel, mer än en fjärdedel, av de studerade städerna politiska initiativ för att minska flygets utsläpp.

Styrelsens seminarieserie #1 ”Influencers roll i omställningen till hållbar inredning”

Den 3 december 2019 hölls det första seminariet i programstyrelsens seminarieserie, där varje ledamot väljer ett aktuellt tema för diskussion. Denna gång stod styrelseordförande Annika Helker Lundström värd för seminariet som handlade om influencers roll när det gäller omställning till mer hållbar inredning. I panelen deltog Frida Ramstedt (influencer som driver Trendensesr, en av Sveriges största inredningsbloggar), Åsa Callmer (doktorand KTH, studerar konsumtion och tillräcklighet), samt Peter Lindeblad (Circular business designer på IKEA). Samtalet moderera-des av Robert Watt som är kommunikationschef på Stockholm Environment Institute.

Under seminariet problematiserades de allt snabbare cyklerna för inredningstrenderna och den ökande konsumtionen av heminredning. Panelisterna föreslog att vi behöver börja skilja på behov och begär och göra medvetna och färre inköp, börja tänka på funktion och hälsoaspekter kopplat till inredningens material, samt räkna på kostnad per användning istället för produktpriser. Åsa Callmer lyfte frågan om hur vi mäter välmå-ende och att vi även bör ställa oss frågan; har jag tid att äga den här saken? Influencers kan även bidra genom att visa vad de redan har (”räckhållslyx”), istället för att enbart visa olika köpalternativ. Panelisterna konstate-rade även att den största risken handlar om vår existens och inte en minskad tillväxt, och att vi behöver sluta prata om vinst för att istället prata om leverans och ansvar.

TV-serien ”Rapport från 2050”

Åsa Svenfelt har under året deltagit i arbetet med SVT-serien ”Rapport från 2050” och bidragit med sin kompetens om hållbar utveckling och framtidsstudier.

Serien leds av Erik Haag och Lotta Lundgren som provar på att leva i ett klimatneutralt Sverige år 2050. Serien problematiserar och analyserar våra nutida livsstilar och konsumtionsvanor, samt väcker frågor om våra mänskliga behov och vad som är ett bra liv. Programledarna träffar experter och forskare som berättar om vad det skulle kunna innebära att leva i framtiden om klimatmålen uppnåtts, och seriens teman har en stark koppling till forskningen som bedrivs inom Mistra Sustainable Consumption. Nedan berättar Åsa om arbetet med serien.

Hur kommer det sig att du blev tillfrågad om att vara med och utforma serien?
Cristoffer Rönnbäck, som är med i redaktionsgruppen för ”Rapport från 2050”, hade sett våra kortfilmer från projektet Bortom BNP-tillväxt och frågade om jag kunde föreläsa för dem om framtiden och hållbar utveckling. Jag höll en föreläsning för programledarna, producenten Karin af Klintberg och redaktionen. Senare ringde de upp mig och frågade om jag ville vara med i arbetet med serien.

Hur har ditt bidrag till serien sett ut?
Jag har varit med i diskussionerna om vilka teman och frågeställningar kopplat till framtiden och hållbarhet som programmet ska ta upp. Jag satte ihop föreläsningar på olika teman enligt deras önskemål som inspiration. En av de aspekter som jag höll fram handlade om hur vi kan resonera om framtiden, att den är osäker och att det finns många möjliga utvecklingar

och förväntningar. Ingen kan veta hur framtiden blir och det gör också att det finns möjlighet till förändring.

Jag har också bidragit med synpunkter på manus och gett förslag på forskare att bjuda in till programmets olika delar. Jag har även tittat igenom den nästan färdiga serien och Jag har även tittat igenom den nästan färdiga serien och givit återkoppling vad gäller det vetenskapliga.

Fanns det några svårigheter med att arbeta med ett populärvetenskapligt format?
Ja, det var inte alltid helt enkelt för mig som forskare att förenkla. I början ville jag gärna att allt innehåll skulle avspegla forskningen, och vara korrekt men ändå visa på att det inte alltid finns ett svar. Men jag lärde mig att den typen av problematisering och petighet kanske inte är den bästa strategin för att nå ut. Och att det inte alltid går ihop med det humoristiska greppet som programteamet använder. Om jag skulle fått som jag ville i början så skulle det nog inte bli särskilt roligt tyvärr. De är ju experterna på vad som går hem hos tittarna och ibland måste kanske vi som forskare förenkla mer för att nå ut till fler. Att få inblick i hur det går att göra forskning mer lättillgänglig för en bredare publik var väldigt roligt och lärorikt.

Internationella referensgruppen

Programmet har en internationell vetenskaplig referensgrupp vars uppgift är att ge vetenskaplig feedback på programmets forskning och planer. Gruppen består av välrenommerade forskare med olika vetenskapliga perspektiv på hållbar konsumtion.

Marjolijn Haasnoot är forskare vid Delft University of Technology och Deltares Research Institute, Delft, i Nederländerna. Hon är miljöforskare med speciell inriktning mot vattenplanering, integrerade analysmodeller och beslutsfattande under stor osäkerhet. Nyckelord för hennes forskning är modellering för politiskt beslutsfattande och optimerad anpassning.

Sue Halliday är professor i marknadsföring och verksam som forskare vid Kirby Lang Institute for Christian Ethics, Tyndal House, Cambridge. Hon undervisar och forskar om relationsmarknadsföring med fokus på förtroende, gemensamma värden, varumärkesbyggande samt innovation och entreprenörskap. Hon har publicerat forskning inom områdena hållbar marknadsföring och branding samt konsumenters roll i skapandet av hållbara marknader.

Peter Oosterveer är professor på samhällsvetenskapliga institutionen på Wageningen University, Wageningen, Nederländerna. Hans forskning och undervisning kretsar kring matproduktion och konsumtion. Han är särskilt intresserad av global offentlig och privat styrning mot hållbarhetsmärkning och certifiering. Dr Oosterveer har, bland annat arbetat med återförsäljare och certifieringsprocesser inom akvakultur och palmoljeplantager.

Arnold Tukker är professor i industriell ekologi och chef för the Institute of Environmental Sciences (CML) vid Universitet i Leiden, Nederländerna. Tukkers forskning handlar om hållbar produktdesign, hållbar innovation och produktion. Han har medverkat i FN:s Green Economy Initiative, FN:s hållbarhetsmål och FN:s 10YFP (internationell satsning på hållbar produktion och konsumtion).

Gill Seyfang är docent i hållbar konsumtion på School of Environmental Sciences, University of East Anglia, Norwich, UK. Seyfang forskar kring gräs-rötternas innovationer och hur nisch-praktiker inom hållbar konsumtion kan växa och bli en del av en mer tillgänglig och etablerad CO2-neutral livsstil.

Seminarium med den Internationella referensgruppen 2019

Den 23–24 maj hölls ett seminarium i Stockholm med den internationella referensgruppen (International Scientific Advisory Board, förkortat ISAB).Syftet med mötet var att få feedback från ISAB på den pågående och planerade forskningen inom programmet samt ge de svenska deltagarna insikt i ISAB-ledamöternas forskning och perspektiv.

Seminariet gav ISAB-ledamöterna en möjlighet att träffa de svenska programdeltagarna - forskarna, programstyrelseledamöterna såväl som samhällspartnerns.

Före mötet hade ISAB-ledamöterna fått läsa programplanen samt sammanfattningar från programmets forskare och doktorander. Under den första dagen presenterades programmets forskning och under den andra dagen gav ISAB-ledamöterna sin feedback. Därefter följde korta föreläsningar om ISAB-ledamöternas egen forskning samt en paneldiskussion på temat "Vilka är de nuvarande och framtida potentialen och utmaningarna för mainstreaming av hållbar konsumtion?". Här diskuterades bland annat vilka roller olika samhällsaktörer har när det gäller omställning till hållbar konsumtion – politiker, producenter, återförsäljare, marknadsförare, konsumenter och civilsamhällets organisationer.

Diskussionen visade också på olika perspektiv när det gäller det offentligas och politikens möjligheter att styra mot hållbar konsumtion i ett land som Sverige jämfört med länder som Storbritannien och Nederländerna.

Programkontor

Programkontoret ansvarar för helheten av programmet och sitter på KTH i Stockholm. Gruppen består av två programchefer som också forskar inom programmet, en kommunikationsansvarig med fokus på extern kommunikation och mediekontakter samt en administrativ resurs för internkommunikation och ekonomiredovisning.

Karin Bradley	Programchef
Åsa Svenfelt	Programchef
Marta Marko Tisch	Kommunikatör
Tove Björklund	Administratör/internkommunikatör
Emma Gerdin	Administratör/internkommunikatör

Under 2019 har även Hanna Zetterberg, kommunikationsstrateg, och Linda Wikström, administratör/internkommunikatör, bidragit till arbetet.

Följ oss på twitter: @MISTRASustCons
Kolla in vår hemsida: www.sustainableconsumption.se

Konsumtionspolicy

Programmet antog 2019 en konsumtionspolicy med syftet att främja mer hållbar konsumtion även vad gäller egna aktiviteter och inköp. Policyn riktar sig framför allt till forskande parterna men är tillgänglig här för alla som vill använda den. Policyn innehåller mål, rekommendationer och riktlinjer för 1) resor inom programmet, 2) möten, konferenser och seminarier arrangerade av programmet, 3) mat och dryck som serveras inom programmet, samt 4) presentinköp. Varje år följer vi upp hur väl vi förhållit oss till policyn.

Resultat 2019

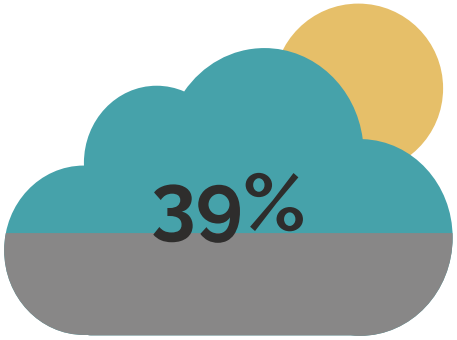

Under 2019 har resorna givit upphov till 3,8 ton CO2e, vilket är ett snitt på ca 380 kg CO2e per heltidsekvivalent. Det motsvarar 39% av vårt maxvärde.

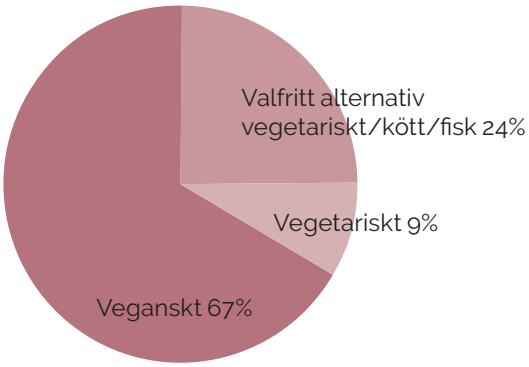

En hög andel vegansk mat har beställts. Vid en majoritet av tillfällena har det endast funnits vegetarisk eller vegansk mat att välja på.

Kommentar från programchefer

Vad gäller utsläpp av växthusgaser så uppnås det uppsatta målet. Det är bra, men målet är heller inte radikalt. Det kan komma att skärpas för 2020, och med inspiration från våra samarbetspartner kan vi även lägga till ytterligare riktlinjer, som att resor med bil ej får överstiga en viss utsläppsnivå. Övriga riktlinjer har inte följts upp systematiskt utan vi har endast tittat närmare på inköp av mat. De flesta måltiderna varit veganska eller vegetariska, men vad gäller miljö- eller rättvisemärkt finns ingen information.

Sammanfattning av mål och riktlinjer

Mål för resor (utöver lokala):

- Utsläppen ska ej överskrida 1 ton koldioxidekvivalenter per heltidsekvivalent och år

Riktlinjer för möten:

- Kortare möten ska arrangeras virtuellt
- Möten ska förläggas så att det är enkelt att resa med tåg
- Förläggas så att transfer kan ske med lokaltrafik
- Event ska i den mån det går filmas och materialet ska kunna ses i efterhand.

Riktlinjer för mat och dryck:

- Mat ska i första hand vara vegansk eller vegetarisk och av bra kvalitet
- Om möjligt vara miljöcertifierad och socialt hållbar
- Sockerfria alternativ ska erbjudas
- Åtgärder för att undvika matsvinn ska vidtas
- Dryck ska vara miljöanpassad
- Alkoholfritt alternativ ska alltid finnas och alkoholhaltig dryck begränsas till 1-2 glas
- Inget engångsmaterial ska användas

Riktlinjer presentinköp

- Presenter undviks

Presenter som ändå köps in ska vara resurssnåla, t.ex. tjänster med låg miljöpåverkan eller i andra hand återanvända, upcyclade, miljömärkta eller rättvisemärkta varor.

Ekonomisk redovisning

Utfall 2019

	Utfall 2019	Utfall 2018	Kvarvarande budget 2020-2021
INTÄKTER			
Medel från mistra	9 153 931	9 790 875	26 053 570
Finansiering från samhällspartners	605 366	277 370	944 404
Finansiering från lärosäten	1 872 883	1 755 243	
Summa intäkter	12 632 181	11 823 488	22 369 847
KOSTNADER			
Lönekostnader inkl. sociala avgifter	7 010 517	5 279 443	19 774 027
Resekostnader	192 348	134 153	473 499
Övriga direkta kostnader*	195 271	130 977	1 683 752
Köpta tjänster	479 603	126 700	208 436
OH som Mistra står för	1 481 165	1 191 935	3 763 690
OH som lärosäten står för	1 844 770	1 367 127	
Strategisk reserv		0	4 500 000
Summa kostnader	11 203 674	8 230 335	27 191 506
UTFALL (SEK)	3 465 651	3 593 154	

IN-KIND			
Tid från samhällspartners	885h	907h	4 057h

Finansiering utfall 2019

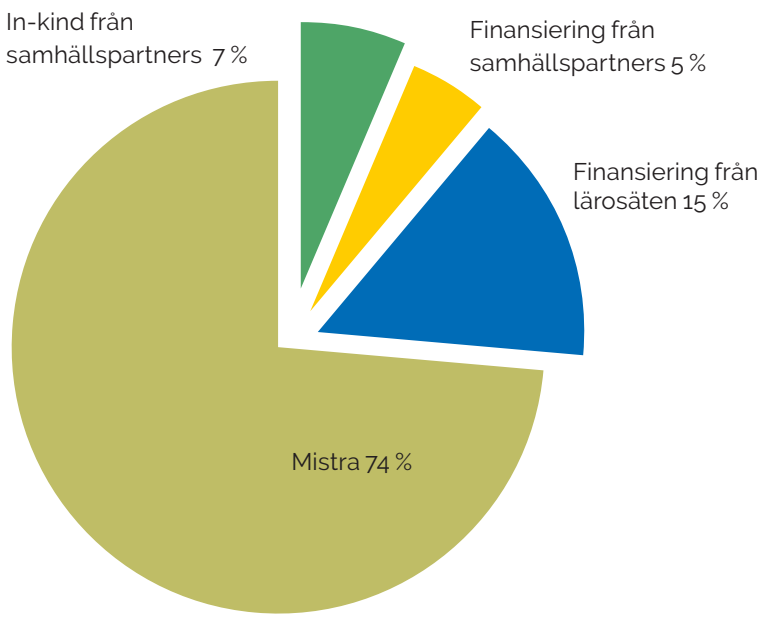

*Mistra täcker OH motsvarande 155 kkr per heltid och lärosätena har avtalat om att motfinansiera resterande OH

Vi blickar framåt

Under 2020 lämnar vi kartläggningsfasen och fokuserar på framtiden och möjliga lösningar.
Vi kommer att ställa och besvara frågor om vad det skulle innebära om nischpraktiker utövades av en majoritet av den svenska befolkningen, vem som påverkas och om vilka verktyg, åtgärder och styrmedel som kan stödja omställning till mer hållbara konsumtionsmönster.
Utöver detta kan vi nämna tre mer specifika projekt som planeras för 2020.

Samarbete mellan samhällspartner Max Burgers och programmets forskare: “Förändring av digitala menyer - kan det påverka val av vegetarisk mat?”

Under 2020 ska Åsa Svenfelt och program-externa forskaren Andreas Nilsson, professor i miljöpsykologi på Göteborgs Universitet, undersöka om och hur olika budskap och interaktioner i digitala menyer kan påverka val av vegetarisk mat. Detta projekt genomförs i samarbete med Max Burgers som är en av programmets samhällspartners och en svensk hamburgerkedja med 126 restauranger i Sverige och ett antal fler i Norge, Danmark, Polen och Egypten. Ett exempel på en menyförändring kan vara att variera om kött eller vegetariskt är det förbestämda alternativet som visas när kunden ska ta sitt köpbeslut, samt att kombinera presentationen av vegetariskt med budskap baserade på psykologisk forskning.

Korta filmer om hållbara nischpraktiker

Inom arbetspaket 1 har en mängd potentiellt hållbara konsumtionspraktiker identifierats inom semestrande, mat och heminredning. Dessa har beskrivits övergripande i rapportform och ett urval av dessa har sedan analyserats vidare i arbetspaket två, framförallt vad gäller miljöeffekter. För att sprida kunskap om hållbara konsumtionsnischer, hur dessa kan se ut och vilka effekter dessa kan ha kommer vi att producera ca sex korta filmer (ca 1,5-2 minuter per film). Filmerna vänder sig till en intresserad allmänhet men också till människor som arbetar med hållbarhets- och konsumtionsfrågor och är tänkta att spridas i digitala kanaler.

Den 10–12 juni 2020 hålls den fjärde internationella SCORAI-konferensen (Sustainable Consumption Research and Action Initiative). Detta år är temat hållbar konsumtion och social rättvisa i en urbaniserande värld. Syftet med konferensen är bland annat att lyfta fram banbrytande forskning och innovativa initiativ från olika delar av världen, att utöka kopplingen mellan kunskap och handling, samt att skapa en mötesplats för forskare och en rad andra samhällsaktörer. Arrangörerna i Boston samarbetar med KTH och Mistra Sustainable Consumption för att skapa möjlighet för digitalt och interaktivt deltagande. Ursprungligen var tanken att ha en lokal hubb i Stockholm uppkopplad till Boston, men på grund av utvecklingen med Coronaviruset kommer konferensen att vara helt online. Du kan läsa mer om konferensen här

Publikationer

Referens	Typ	Status
Lehner, M., Schoonover, H., Mont, O., Bradley, K., Kamb, A. och Svenfelt, Å. (2019) Att inreda hållbart? En kartläggning av vad hållbar heminredning kan innebära. Mistra Sustainable Consumption Rapport 1:1, KTH, Stockholm.	Rapport	Publicerad
Thorson, M., Larsson, J., Nässén, J., Bradley, K., Kamb, A., och Svenfelt, Å. (2019). Att semestra hållbart? En kartläggning av vad hållbart semestrande kan innebära. KTH, Stockholm.	Rapport	Publicerad
Kamb, A., Svenfelt, Å., Carlsson-Kanyama, A., Parekh, V., och Bradley, K. (2019). Att äta hållbart? En kartläggning av vad hållbar matkonsumtion kan innebära. KTH, Stockholm.	Rapport	Publicerad
Reynolds, C., Goucher, L., Quested, T., Bromley, S., Gillick, S., K. Wells, V., Evans, D., Koh, S. C. L, Carlsson-Kanyama, A., Katzeff, C., Svenfelt, Å., Jackson, P. (2019). Consumption-stage food waste reduction interventions – what works and how to design better interventions. Food Policy.	Vetenskaplig artikel	Publicerad
Klintman, M. "Knowledge resistance: How we avoid insight by others" (Manchester University Press)	Bok	Publicerad
Larsson, J., Nässén, J., Lundberg, E. (2019). Work-time reduction for sustainable lifestyles in Handbook of Global Sustainability Governance. Routledge. Editors Fuchs, D., Hayden, A., Kalfagianni, A.	Bokkapitel	Publicerad
Larsson, J., Åkerman, J., Elofsson, A., Sterner, T. (2019). International and National Climate Policies for Aviation: A review Climate Policy	Vetenskaplig artikel	Publicerad
Carlsson Kanyama, A., Baraka, N., Benders, R., Berglund, M., Dunér, F., Kok, R., Lopez I Losada, R. (2019). Analysis of the environmental impacts of 218 consumption items. Greenhouse gas emissions, land use and water use per SEK and kg. Mistra Sustainable Consumption, Rapport 1:4. Stockholm: KTH.	Rapport	Publicerad
Larsson J, Nässén J (2019) Konsumtionens klimatpåverkan - trender, mål och styrmedel i Konsumtionsrapporten 2019 (redaktör John Magnus Roos)	Rapportkapitel	Publicerad
Klintman, M. "Conspiracy theories: how belief is rooted in evolution – not ignorance" (om bl a hur vi kan stimulera människors klimatengageman).	Populärvetenskaplig artikel	Publicerad
Mont, O. (Ed.) (2019). A research agenda for sustainable consumption governance	Bok	Publicerad
Lehner, M. (2019). An exploration of the significance of prosumption for sustainable consumption, and its implications for sustainable consumption governance. A Research Agenda for Sustainable Consumption Governance. O. Mont, Edward Elgar Publishing Ltd. P. 105-120.	Bokkapitel	Publicerad

Mont, O. (2019). Towards a research agenda for sustainable consumption governance. A research agenda for sustainable consumption governance. O. Mont, Edward Elgar Publishing Ltd. p. 1-18	Bokkapitel	Publicerad
Singh, J., Sung, K., Cooper, T., West, K. and O. Mont (2019). "Challenges and opportunities for scaling up upcycling businesses - the case of textile and wood upcycling businesses in the UK."	Artikel	Publicerad

Mediamedverkan

Titel	Medie	Datum
"Emilia testade köpfritt år: Fick livskvalitet på ett annat sätt"	TV4 Nyhetsmorgon	2019-12-20
Grupptillhörighet viktigare än sanning	Forskning.se	2019-12-19
Intervju angående jul och köpfrihet	Vakna med P3&P4	2019-12-19
"Forskare: En köpfri jul behöver inte vara julklappsfri"	Dagens Nyheter	2019-12-17
Stoppa prylsvinnet i offentlig sektor	Svenska Dagbladet	2019-12-06
"Köpstopp - enklare än du tror"	Tidningen Extrakt	2019-11-28
Petter Stordalen om svenskarnas flygskam: "Löser ingenting"	SVT nyheter	2019-10-31
Prylarnas pris 7: Är det dags att prylbanta?	Sveriges Radio	2019-10-24
'Fadderfår' skulle hålla landskapet öppet	Land Lantbruk	2019-10-21
Tillväxt är ett godtyckligt mått	Realtid.se	2019-10-04
An Embarrassment of riches	The Guardian	2019-09-20
Dags att fasa ut billiga undermåliga prylar	Svenska Dagbladet	2019-09-18
Bussen mer miljövänlig än tåget ut i Europa	Sveriges Radio P4	2019-09-02
Därför har "Brasiliens Trump" rätt om Norge	Dagens Industri	2019-08-26
Forskare: Konsumtionen är på kollisionskurs med klimatet	Skaraborgs Allehanda	2019-08-19
Ny satsning på att lösa krisen: Moderna kollektiv	Svenska dagbladet	2019-08-13
Så stort är Way out wests klimatavtryck	Tidningen Syre	2019-08-11
Forskare: Konsumtionen är på kollisionskurs med klimatet	Nya Lidköpings-tidningen	2019-08-07
Undersökning: Hälften vill dela verktyg med grannen - men tv-rummet vill man ha själv	Dagens Nyheter	2019-08-02
Hållbara kartan växer - ska få göteborgare att hjälpas åt	Göteborgs-Posten	2019-07-01
Klimatsmartare resor med ny kalkylator	Göteborgs-Posten	2019-06-20

Att ta tåget är inte så klimatsmart som du tror	Veckans affärer	2019-06-19
Konsumtionen måste minska	Tidningen Syre	2019-06-18
Bussresan kan vara klimatsmartare än tåget	Sydsvenskan	2019-06-18
Skillnader i hur klimatvänlig tågsemestern är	Sveriges radio P4 Göteborg	2019-06-17
Hur miljövänligt är semestertåget – egentligen?	Sveriges Radio - Vetanskapsradion	2019-06-17
This app reveals how environmentally friendly your spending habits really are	Business Insider Nordic	2019-06-13
Testa dig själv med en klimatkalkylator	Aftonbladet	2019-06-12
Klimatsmart livsstil är sämre för klimatet	Expressen	2019-05-29
Dit klimaaftryk skal frem i lyset	Prosa	2019-05-13
Rädsla för allt det negativa driver Åsa Svenfelt	Mistras Nyheter	2019-05-09
"Detta förbannade BNP-begrepp"	Sveriges Radio	2019-04-20
Klimatkoll vill visa hur vardagsvanorna påverkar	Göteborgs-Posten	2019-04-19
Därför har flygutsläppen ökat så dramatiskt	Göteborgs-Posten	2019-04-14
"Att äga eller inte äga - det är frågan"	Godmorgon, Världen! P1	2019-04-14
Här är appen som visar hur stor miljöbov du är	SvD Perfect Guide	2019-03-28
Ny app räknar ut exakt hur mycket av en miljöbov du är	Café	2019-03-28
Forskare sprider klimatkunskap med ett spel och en app	Universitetsläraren	2019-03-21
Upprop för klimatet	Sveriges Radio Vetenskapsradion	2019-03-15
91 forskare: Idag bör vi alla klimatprotestera	Aftonbladet	2019-03-15
Vi klimatforskare stödjer Greta och skolungdomarna	Dagens Nyheter	2019-03-15
Att flyga eller inte flyga – klimatdebatten en het fråga i Sverige	Göteborgs-Posten	2019-03-15
Klimatångest och flygskam - nu omprövas normerna	Vasabladet	2019-03-10
Kan flyget bli miljövänligt?	Dagens Nyheter	2019-03-05
Två motsatta trender inom renovering	Sveriges Radio. Studio ett	2019-03-05
Flygskam kan få oss att flyga i smyg	Dagens Industri	2019-02-26
Så kan du kolla dina flygutsläpp	Aftonbladet	2019-02-24
Nu er flyrejsens klimaeffekt til at få øje på	Information	2019-02-19
Från laddad konflikt till fruktbar samverkan	Tidningen Curie	2019-01-23
Biodrivmedel på väg	Sveriges Radio, Vetenskapsradion Klotet	2019-01-16
Går det att vara optimist idag?	Sveriges Radio, Filosofiska rummet	2019-01-13

Extern representation

Forum	Medverkande forskare/ partner	Datum
Mistra Hållbar Konsumtion, KTH Presentation av resultat från WP2	Annika Carlsson Kanyama	2019-12-17
KTH Sustainability Pubkväll - Tema Jul och hållbar konsumtion	Åsa Svenfelt	2019-12-12
Lunchseminarium på ABF arrangerat av Socialdemokraterna Stockholm – Från privat till offentlig konsumtion. NU!	Åsa Svenfelt	2019-12-10
KTH, anordnat av forskningsprojektet PRINCE	Hanna Eggestrand & Nils Brown (SCB)	2019-12-10
Framtidsakademin, Uppsala stadsbibliotek, arrangerad av CEMUS och Folkuniversitetet	Åsa Svenfelt	2019-11-27
Vinnova föresläsing med titeln: System-innovation and policies for the food sector	Jörgen Larsson	2019-11-20
Region Jönköpings Läns miljödag	Åsa Svenfelt	2019-11-14
Världskultumuseet, Öppen föreläsning: Att konsumera hållbart	Karin Bradley	2019-11-13
Ekocentrum föreläsning med titeln: Tourism and the sustainable development goals	Jörgen Larsson	2019-11-06
Sharing Cities Summit	Karin Bradley	2019-10-11
Naturskyddsföreningen, Lunds Stadsbibliotek	Mikael Klintman	2019-10-02
Miljöövervakningsdagarna 2019, anordnad av Länstyrelsen Värmland	Åsa Svenfelt	2019-09-25
Institutionen för idé och lärdomshistoria, presentation om forskning om klimatfrågan och klimatförändringar	David Andersson	2019-09-14
Öppet seminarium "Beyond recycling", KTH i samverkan med Stockholm Vatten och Avfall	Karin Bradley	2019-08-21
Lunchseminarium Chalmers, Biobränsle, styrmedel, flygskam – Hur kan flyget minska sin klimatpåverkan	Jörgen Larsson	2019-05-27
Bohusläns museum, medverkan i i utställningen RE:USE! Världens första 3D-printade utställning i 100% återvunnet material.	Maria Thorson	2019-05-25
Svenska kyrkan, Göteborg, föreläsning om hållbar konsumtion och delningsekonom	Karin Bradley	2019-05-21

Diskussionsfestivalen "Jordmarknaden", inom Moss-utställningars projekt "Konstnärliga avsmyckningar av Norra Djurgårdsstaden"	Vishal Parekh	2019-05-19
Bostadsmötet 2019, "Bygga och bo i omställningsstaden", IBF, Uppsala universitet	Karin Bradley	2019-05-15
Uppsala kommun, Uppsala Slott, föreläsning om klimatförändringar och vad som krävs för att ställa om	David Andersson	2019-05-15
Öppet seminarium "KTH Sustainability Research Day", KTH	Karin Bradley	2017-11-17
Konsumentverket, Karlstad, Föreläsning med titeln: Konsument, medskapare eller invånare i omställning till hållbar konsumtion	Åsa Svenfelt	2019-05-13
Webbinarium på Forum för miljösmart konsumtion	Matthias Lehner, Vishal Parekh, Maria Thorson	2019-05-08
Länsstyrelsen, "Presentation for staff on consumption and the climate"	Jögen Larsson	2019-05-07
KTH Biblioteket, Öppen föreläsning "Från passiv konsument till medskapare	Karin Bradley	2019-04-03
Öppet seminarium & boksläpp, Stockholms universitet Oxford Handbook of Political Consumerism	Mikael Klintman	2019-03-26
Filosoficirkeln, Folkuniversitetet	Mikael Klintman	2019-03-19
Klimatforum, konferens arrangerad av Naturvårdsverket och Aktuell Hållbarhet	Karin Bradley	2019-03-15
Vad äter vi om 50 år? Panelsamtal på Världskulturmuséet, Göteborg	Erik André	2019-03-13
Vegoforum 2019, föredrag om mat och klimat	Annika Carlsson Kanyama	2019-03-10
Ekocentrum, Göteborg	David Andersson	2019-03-06
Ekocenturm, Göteborg, föreläsning med titeln: "Klimatomställning -Parisavtalets målsättning förutsätter att konsumtionen minskar dramatiskt: Sant eller falskt?	Jörgen Larsson	2019-02-06
Föreläsning för Fairtrade Sveriges styrelse	Åsa Svenfelt	2019-01-14
Seminarium för anställda på KTH:s Gemensamma verksamhetsstöd	Vishal Parekh	2019-01-10
Formas workshop om framtidens livsmedelskonsument	Åsa Svenfelt	2019-01-10
Transportforum, presentation to practitioners about acceptance for climate policies in aviation sector	Jörgen Larsson	2019-01-10

FINANSIERAT AV

MISTRA

Stiftelsen för miljöstrategisk forskning